

دانشگاه تهران

وزارت آموزش و پرورش

مرکز ملی پژوهش‌های روانشناسی و مشاوره

سومین همایش ملی پژوهش‌های حرفه‌ای در روانشناسی و مشاوره

تحلیل محتوای کتاب مطالعات اجتماعی ششم ابتدایی بر مبنای مولفه‌های حقوق شهروندی

ریحانه رضایی ، مریم ره آور ، کوثر اسماعیل زاده

دانشجویان دانشگاه پردیس علامه طباطبائی ارومیه واحد خواران

رشته آموزش ابتدایی

چکیده :

هدف اصلی این پژوهش، تحلیل محتوای کتاب‌های درسی مطالعات اجتماعی پایه ششم ابتدایی بر اساس ویژگی‌های مولفه‌های حقوق شهروندی همچون آزادی بیان، حق برخورداری از امنیت، حق برخورداری از صلح، حق برخورداری از حمایت قانون، حق داشتن کار و حرفه، حق برخورداری از محیط زیست سالم، حق برخورداری از برابری و عدالت، حق آزادی عقیده، حق آزادی انتخاب، توجه تامین اجتماعی، حق برخورداری از آموزش و توجه به حق برخورداری از حق مالکیت بوده است. جامعه آماری و نمونه مورد بررسی در این پژوهش یکسان می‌باشد، یعنی جامعه و نمونه شامل کتاب مطالعات اجتماعی پایه ششم دوره ی ابتدایی می‌باشد. به منظور تحلیل این داده‌ها، از آمار توصیفی شامل روش تحلیل محتوا استفاده شده است. در یک تحلیل کلی و نهایی کتاب‌های مطالعات اجتماعی پایه ششم ابتدایی مشخص گردید که از مؤلفه‌های ۱۲گانه حقوق شهروندی مؤلفه‌های ۱- حق برخورداری از امنیت ۲- حق آزادی انتخاب ۳- حق برخورداری از صلح ۴- حق برخورداری از آموزش و پرورش ۵- حق برخورداری از محیط زیست سالم، دارای بیشترین فراوانی و مولفه‌های ۱- حق برخورداری از تامین اجتماعی و بیمه ۲- حق برخورداری از برابری و عدالت ۳- حق برخورداری از آزادی عقیده دارای کمترین فراوانی در کتاب مطالعات اجتماعی پایه ششم ابتدایی می‌باشد. بدین ترتیب با استفاده از مؤلفه‌های حقوق شهروندی نقاط ضعف و قوت محتوای کتاب‌ها آشکار و در قالب نتیجه تحقیق، به برنامه ریزان درسی پیشنهاد می‌گردد که در تهیه و تدوین کتاب درسی به مولفه‌های حقوق شهروندی که کمتر توجه شده، توجه و تاکید بیشتری صورت گیرد. این پژوهش از لحاظ ماهیت و موضوع تحقیق، از نوع تحلیل محتوا و از نظر هدف کاربردی می‌باشد. در این پژوهش از روش تحقیق توصیفی استفاده شده است، زیرا در پژوهش‌های توصیفی، هدف محقق، شرح و بیان آنچه هست می‌باشد و محقق سعی می‌کند تا نتایج عینی از موقعیت بدست دهد (سیف نراقی، ۱۳۷۲) و به مطالعه و توصیف پدیده‌ها و خصایص با توجه به آنچه که هست می‌پردازد (نادری، ۱۳۸۶) و برای این کار از تکنیک تحلیل محتوا استفاده می‌شود که خود دارای مراحل و فرآیند خاص خودش می‌باشد. و با بهره گرفتن از عناصر و مولفه‌های موجود در این دیدگاه محتوای دروس مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. براساس فراوانی یا شمارش جملات، تصاویر، متن، فعالیت‌ها و فعالیت‌های پیشنهادی و اشکال تعداد مواردی است که از دانش آموز خواسته می‌شود تا از آنها استفاده نماید. جامعه و نمونه آماری در این پژوهش یکسان می‌باشد، روش نمونه‌گیری در این پژوهش مورد نظر تمام شماری و مقیاس اسمی می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با توجه به اینکه روش تحقیق از نوع تحلیل محتوا بوده است و مقیاس اندازه‌گیری اسمی، بنابراین منطق آماری، فقط از آزمون‌های توصیفی شامل فراوانی، فراوانی درصدی استفاده شده است. پیشنهادات مهم کاربردی در این زمینه: - اختصاص مباحثی از کتاب‌های دوره ی ابتدایی خصوصاً تعلیمات اجتماعی پایه ششم به آموزش حقوق شهروندی- تنظیم و تالیف کتابچه‌ای در مورد مفاهیم حقوق شهروندی به زبان ساده و قابل فهم برای دانش آموزان و توزیع آن در سطح مدارس جهت مطالعه آزاد آن- ایجاد فضای مناسب و تامین امکانات در مدارس برای آموزش مفاهیم حقوق شهروندی با استفاده از روش‌های تدریس همچون روش نمایشی، داستان‌گویی، روش ایفای نقش، بازی‌های آموزشی محلی و غیره.

کلید واژه: حقوق شهروندی، کتاب درسی، تحلیل محتوا

مقدمه :